

COORDONATE ALE REFORMEI EDUCAȚIONALE

PROGRAMUL SUSȚINUT DE COMUNITATEA UNIVERSITARĂ

Gheorghe CIOCANU

Rector USM

I. INTRODUCERE

Parcurgem o perioadă de tranziție în care învățământul superior este implicat în cel mai amplu și semnificativ proces de reformă, lansat în anul 1999 prin Declarația de la Bologna și cristalizat astăzi în Proiectul Codului Învățământului. Obiectivul fundamental al acestei metamorfoze este creșterea calității învățământului universitar, a excelenței în cercetarea științifică în spiritul performanței și competitivității la nivel național și internațional. Noua Europă dorește edificarea unei societăți și economii bazate pe cunoaștere, în care educația și cercetarea științifică au un rol primordial, iar universităților le revine o contribuție tot mai activă în societate și pentru societate.

Toate acestea reclamă nu numai schimbări instituționale, ci și o adevărată modernizare a procesului educațional cu strategiile și abordările sale. Pe acest segment de timp al schimbărilor complexe la toate nivelurile – conceptual, instituțional, managerial, didactic – Universitatea de Stat din Moldova trebuie să respecte cinci principii fundamentale:

1. Asigurarea creativității și calității în educație.
2. Excelența în cercetare și inovare.
3. Competitivitatea academică la nivel național și internațional.
4. Atitudine, responsabilitate și management participativ.
5. Onestitate, corectitudine, respect și transparență în scopul cultivării unei noi culturi organizaționale în cadrul comunității universitare.

Consolidarea și dezvoltarea USM în următoarea perioadă trebuie să fie extinse spre noi dimensiuni printr-un plan strategic bine fundamentat conceptual, cu obiective clare, realiste, conforme cu principiile schimbării învățământului universitar, cercetării și inovării la nivel european, respectându-se standardele Procesului Bologna. Astfel, este necesară o nouă viziune managerială modernă, dinamică, pragmatică, performantă, de solidaritate instituțională, de eforturi concrete, de deschidere în fața necesității schimbării pe plan individual, a conformării profesionale a fiecărui membru al personalului didactic la rigorile evoluției academice.

Noua viziune managerială trebuie să includă următoarele patru componente:

Tradiție: o viziune strategică perpetuă și cultivatoare a valorilor, a criteriilor binelui, a împlinirilor culturale, educaționale și științifice.

Valoare: o viziune strategică axată pe promovarea și stimularea valorilor pentru atragerea excelenței în universitate și pentru vizibilitate la nivel național și internațional.

Profesor: o componentă strategică în evoluția universitară orientată spre creșterea semnificativă a calității vieții în corelație cu performanțele individuale și fortificarea prestigiului său în societate.

Student: o componentă strategică axată pe calitatea învățământului universitar prin extinderea actului de predare-învățare centrat pe student și a corectitudinii actului de evaluare în corelație cu activitatea individuală a studentului pe parcursul semestrului în scopul transmiterii celor mai moderne cunoștințe și creării condițiilor normale de viață studențească.

Astfel, ne dorim o universitate preocupată de cultivarea calității în actul educației și cercetării, care să ofere absolvenților calificări superioare pragmatice și competențe reale pentru ca viitoarele generații să creeze o societate democratică și civilizată atât de necesară pentru dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova.

II. OBIECTIVELE STRATEGICE

1. Modernizarea și asigurarea calității învățământului universitar.
2. Consolidarea excelenței naționale și formarea celei internaționale în cercetare și inovare.
3. Motivarea salariaților și creșterea satisfacțiilor acestora.
4. Motivarea studenților și promovarea aspirațiilor acestora.
5. Promovarea unui management modern, participativ și de performanță.
6. Modernizarea bazei materiale pentru desfășurarea activităților tuturor membrilor comunității universitare.

III. ÎNVĂȚĂMÂNT

Acțiuni concrete

1. Adoptarea unor mecanisme, metode și standarde care vor consolida calitatea predării și învățării centrate pe student.

Procesul de reformare curriculară se va desfășura la nivelul fiecărui domeniu, fiecărei forme de învățământ, fiecărui an de învățământ și fiecărei discipline de studiu. Disciplinele destinate activității de cercetare vor fi integrate preponderent în programele de master. La baza procesului de reformare curriculară vor sta două principii: utilitatea disciplinelor și cunoștințelor predate într-o viziune globală a calificării respective și pragmatizarea procesului educațional, punându-se accentul pe programele și conținuturile cu caracter practic, corelate cu piața forței de muncă. Vom avea succese numai dacă vom fi utili și atractivi!

Având în vedere importanța excepțională a masteratului, fiecare facultate trebuie să-și dezvolte oferta proprie de programe masterale, restructurând și adaptând programele analitice (curiculele) în scopul aprofundării competențelor de specialitate. Masteratul nu trebuie să repete „pe o treaptă superioară” disciplinele din ciclul I, ci trebuie să „specializeze” un anumit domeniu, să aprofundeze, să confere absolventului deprinderi noi, calități noi, însușiri noi, competențe noi, utile și pragmatice într-un domeniu al calificării sale. Facultățile trebuie să țină la control organizarea de masterate interdisciplinare și programe masterale în colaborare cu alte universități din țară sau străinătate.

Toate disciplinele din curriculum-ul fiecărei facultăți trebuie să beneficieze de cursuri tipărite sau variante electronice, utilizându-se intens bibliotecile virtuale.

În conformitate cu metodologia de evaluare a rezultatelor învățării, fiecare cadru didactic își va constitui, la propria disciplină, o fișă de evaluare pe care o va prezenta studenților la începutul semestrului. Pentru stabilirea notei finale la examene, trebuie avute în vedere activitatea și contribuția studenților de-a lungul semestrului la orele de curs, seminar, laborator, lucrări practice, referate, implicarea acestora în actul învățării, deschiderea lor spre creativitate și inovație în procesul educațional. Noile metode de evaluare trebuie să stimuleze, să devină creative în sensul dobândirii de cunoștințe și competențe fundamentale pentru viitoarea carieră.

Astfel, redefinirea rolului studentului – centrarea procesului de instruire pe formarea și dezvoltarea competențelor, pe construirea cunoștințelor aplicative și pragmatice, învățarea activă și interactivă, evaluarea centrată pe abilități, schimbări și transformări în metodologia predării cu utilizarea mijloacelor și tehnologiilor multimedia – sunt acțiuni necesare, utile și actuale pentru consolidarea calității procesului de învățământ.

2. Restabilirea specializărilor la frecvență redusă la facultățile Științe Economice și Litere. Inițierea studiilor integrate la unele specialități.

3. Elaborarea și susținerea activităților pentru implementarea învățământului la distanță.

Învățământul la distanță este o formă de educație și pregătire academică modernă, practică cu succes în Europa și SUA. Învățământul la distanță presupune diversificarea mijloacelor și metodelor de învățământ: pe lângă suporturi de curs, activități tutoriale se impune cu o necesitate incontestabilă folosirea calculatorului, Internet-ului, a formelor de comunicare on-line și dezvoltarea unei infrastructuri speciale.

Centrul de Educație și Cercetare în Matematică și Informatică (Proiect CRDF-MRDA în valoare de 300 mii dolari SUA), grantul „Învățământ novator” (oferit de Compania HP în valoare de 30 mii dolari SUA) au condus la elaborarea planului de acțiuni pentru implementarea programului de masterat la distanță „Tehnologii de rețea”, începând cu 1 septembrie 2009.

Simultan, cu acordul universităților din Bălți și Cahul, se vor deschide centre speciale pentru dezvoltarea rețelei de învățământ la distanță cu serverul principal la USM. Mai mult, se studiază posibilitatea de a deschide astfel de centre de învățământ la distanță în Federația Rusă, Italia și Spania (diaspora!!!). În ultima

decadă a lunii ianuarie 2009 grupul de lucru va prezenta o informație amplă privind extinderea experienței acumulate și spre alte facultăți, eventual, spre alte masterate. În context, pentru anul 2009 am semnat acordul cu Asociația RENAM care preconizează o viteză mai mare, egală cu 28,2 MBps.

4. Inițierea unor acorduri de colaborare cu universități de prestigiu în scopul elaborării programelor comune de perfecționare, de pregătire și amplificare a schimbului de personal didactic și studentesc.

5. Motivarea personalului didactic în scopul orientării spre excelență prin salarizarea diferențiată în funcție de performanțele individuale.

6. Crearea unui fond special pentru remunerarea profesorilor invitați.

7. Instituirea semestrului sabatic în scopul promovării calității și excelenței în educație, cercetare și inovare.

8. Elaborarea unui nou concept pentru sistemul de admitere la universitate.

9. Elaborarea Regulamentului Liceului Real care va preconiza admiterea la USM a absolvenților peste planul de admitere.

10. Fortificarea școlilor duminicale în scopul atragerii candidaților și promovării imaginii USM la nivel național.

11. Crearea Centrului de Formare Continuă în scopul valorificării potențialului intelectual universitar și extinderea imaginii USM pe plan național și internațional.

IV. CERCETARE ȘI INOVARE

Abordarea europeană a educației și cercetării științifice, modalitățile prin care o universitate participă la viața academică internațională, la cooperarea în proiecte și programe de educație și cercetare, la manifestări științifice, la programele de mobilitate a studenților și cadrelor didactice sunt criterii importante de apreciere a calității unei instituții de învățământ superior.

Internaționalizarea și dimensiunea externă urmează să devină componente esențiale ale întregului proces didactic și de cercetare științifică și un criteriu important în evaluarea organismelor și funcțiilor de conducere, a activității personalului didactic și promovarea acestuia în ierarhia academică.

Acțiuni concrete

1. Instituirea unui fond pentru manifestări științifice naționale și internaționale, inclusiv manifestări științifice studentești.

2. Elaborarea unui nou concept al revistei științifice „Studia Universitatis” și introducerea referențelor de prestigiu.

3. Redefinirea normei didactice și salarizarea diferențiată în funcție de performanțele științifice.

4. Organizarea la fiecare facultate a unui centru sau laborator de cercetare științifică în scopul stimulării și promovării cercetărilor performante cu publicarea rezultatelor cercetărilor științifice în reviste de prestigiu internațional (cotate ICI).

5. Antrenarea tinerilor în realizări de granturi, în participări la competiții internaționale de obținere a burselor (postdoctorale, Fulbright, Humboldt, DAAD etc.).

6. Revitalizarea cercurilor științifice studentești și stimularea cadrelor științifice experimentate care se ocupă și au rezultate în antrenarea științifică a tineretului dotat.

7. Realizarea de parteneriate de cercetare–inovare cu agenții economici și organele administrației publice locale în scopul creării unor centre de transfer tehnologic și valorificării rezultatelor aplicative.

8. Instituirea semestrului sabatic (câte o persoană da la facultate pentru anul academic, în baza unei decizii argumentate).

9. Modernizarea și perfecționarea managementului cercetării.

V. STUDENT

La nivel european, reprezentarea studenților în activitatea universitară are o istorie consistentă de mai multe decenii. În acest timp, structurile studentești au ajuns să reprezinte un aspect important al universităților, în special, în luarea deciziilor care sunt relevante nu numai pentru comunitatea studentescă. Participarea personalului studentesc în activitățile universitare trebuie să fie reală și nu declarativă. Pentru a putea contribui la obținerea eficienței, calității, echității și relevanței, universitatea trebuie să devină atractivă pentru majoritatea studenților. În acest scop preconizăm următoarele

Acțiuni concrete

1. Elaborarea Codului Studentului care va stipula drepturile, obligațiunile, egalitatea de șanse, acces liber la informație, la facilități, organizarea în asociații studențești cu participarea reală în luarea deciziilor.
2. Crearea Departamentului Social care va coordona și soluționa problemele sociale, inclusiv studențești, în cadrul căruia va activa Oficiul „Relații cu studenții”.
3. Sprijinirea studenților în organizarea manifestărilor culturale și sportive în campusul universitar, inclusiv în crearea unui ziar studențesc.
4. Fortificarea Centrului de informare și orientare profesională.
5. Constituirea fondului pentru participarea studenților cu rezultate științifice remarcabile la manifestări științifice naționale și internaționale și stimularea relațiilor internaționale studențești.
6. Elaborarea unor programe selective pentru studenții dotați, valorificându-se capacitatea lor de realizare a performanței (plan individual).
7. Cămin studențesc.
8. Încurajarea și stimularea creării bibliotecii virtuale pentru studenți.
9. Consolidarea sindicatelor studențești care vor fi un partener real în evidențierea preocupărilor și problemelor social-culturale în scopul întreținerii unei bune comunicări și cooperări, sensibilizării la punctul de vedere al studenților.
10. Instituirea unui sistem tutorial al studenților nu numai ca tineri care însușesc cunoștințe, ci și ca tineri cu toate vulnerabilitățile specifice vârstei respective.

VI. RELAȚII INTERNAȚIONALE

Conștientizând că valorile cunoașterii sunt universale, relațiile internaționale ale USM devin una dintre componentele principale ale strategiei de dezvoltare în concordanță cu crearea Spațiului European al Cercetării și Învățământului Superior. În continuare vom schița câteva dintre ele.

Acțiuni concrete

1. Optimizarea eforturilor rectoratului în scopul internaționalizării educației și cercetării, cooperarea cu decanii facultăților în scopul identificării căilor de dezvoltare și consolidare a dimensiunii europene în învățământ și cercetare. Pentru valorificarea acestor idei nobile și stimularea activităților la nivel național și internațional, fiecărei facultăți i se va repartiza un fond de 20 mii lei.
2. Stabilirea parteneriatelor și consorțurilor universitare în scopul oferirii personalului didactic și studențesc oportunități de cercetare, perfecționare, predare, programe de studii și practică.
3. Promovarea și susținerea programelor de cooperare internațională în cercetare și învățământ. Cofinanțarea reală a inițiativelor de participare la concursuri de programe și granturi naționale și internaționale.
4. Internaționalizarea studiilor și creșterea numărului de studenți, masteranzi și doctoranzi străini. În context, susținerea masteratelor cu predare în limbi de circulație internațională.
5. Încurajarea și susținerea constituirii de filiale ale asociațiilor studențești internaționale.
6. Inițierea evaluării internaționale a facultăților, programelor de master și licență.
7. Participarea la târguri și saloane educaționale internaționale, științifice și specializate; organizarea de campanii promoționale prin ambasadele și serviciile consulare, diasporă; activizarea centrelor culturale și educaționale ale USM.

Facultățile și tot personalul didactic și studențesc trebuie să înțeleagă rolul pe care îl au în stabilirea de contacte internaționale, în desfășurarea activităților de cooperare cu instituțiile de învățământ superior din alte țări și conștientizarea clară de către comunitatea universitară a beneficiilor mobilității internaționale.

VII. PATRIMONIU ȘI INFRASTRUCTURĂ

Un obiectiv de prim-ordin este dezvoltarea bazei materiale a universității. În noile condiții de schimbări complexe universitatea are nevoie de investiții, dotări și condiții care să asigure integral activitățile din domeniul învățământului superior și cercetării științifice.

Acțiuni concrete

1. Identificarea și recuperarea integrală a proprietății universității: blocul 7, terenul de 9 ha de la Codru, baza de odihnă „Păduricea verde”, baza de odihnă de la Zatoka, baza de odihnă de la Primorsk.

2. Reparația capitală a blocurilor 2 și 4A; schimbarea rețelelor termice în blocurile 1, 3 și 4; schimbarea ferestrelor în blocurile 3, 4, 5 și central; reparații: cantina de pe str. Tighina, Casa de cultură, Palatul sporturilor, căminele de pe str. Gh. Cașu, blocurile sanitare în toate căminele și blocurile de studii.

3. Reparația, dotarea și modernizarea a câte 2 săli de studii anual a fiecărei facultăți.

4. Modernizarea spațiilor Bibliotecii centrale a USM (proiectul este schițat).

5. În anii 2010-2011 prin hotărâre de Guvern se va construi un cămin modern pe strada Tighina. În zilele următoare într-o ședință specială va fi discutat un proiect mai vast în valoare de 320 mln. lei, pe o perioadă de 7-8 ani, referitor la construirea unui campus studentesc modern pentru Universitatea de Stat din Moldova, cu spații pentru o bibliotecă modernă, un hotel, un bloc pentru tinerii specialiști, magazine specializate, locuri pentru servicii sociale, clase cu calculatoare conectate la Internet.

6. Rentabilizarea și optimizarea exploatarei și deservirii cazangeriilor autonome.

7. Reparații și investiții în Centrul Editorial-Poligrafic și Palatul sporturilor în scopul rentabilizării și creării condițiilor normale de activitate.

8. Inventarierea utilajului și echipamentului uzat în scopul decontării și amenajării a noi spații didactice și de cercetare.

9. Transparență și optimizare în cadrul licitațiilor privind proiectele de investiții, lucrărilor de construcții, montaj și alte servicii prestate din exterior.

VIII. COMUNICARE ȘI IMAGINE

Universitatea de Stat din Moldova trebuie să dezvolte un program coerent, susținut financiar, de promovare a imaginii sale. Este nevoie de o strategie mediatică prin care universitatea să fie din ce în ce mai prezentă în conștiința publică prin evenimente, proiecte, programe, valori și performanțe de nivel național și internațional. Promovarea imaginii universității în conștiința publică trebuie să aibă un caracter permanent în toate formele de promovare mass-media națională: presa scrisă, audio, video, Internet. O atenție specială trebuie acordată site-ului Universității de Stat din Moldova, dezvoltat în cel puțin două limbi de circulație internațională. Strategia de comunicare și promovare a imaginii își propune să popularizeze, în condiții de maximă transparență, informații autorizate și permanent actualizate referitor la oferta educațională, programele de studii, calificările profesionale, diplomele USM, la personalul didactic, de cercetare și studentesc, la condițiile de studiu, facilitățile oferite studenților, la perspectivele absolvenților.

Acțiuni concrete

1. Definitivarea elaborării noului site al Universității de Stat din Moldova.

2. Elaborarea noului pliant universitar.

3. Elaborarea bazei de date privind absolvenții USM și evoluția lor profesională. Crearea Asociației „Alumni” și înființarea de filiale la nivel național și internațional în regiunile unde se află mulți absolvenți ai Universității de Stat din Moldova.

4. Susținerea și extinderea imaginii ziarului „Universitatea”. Instituirea ziarului studentesc și a unui post de radio.

5. Elaborarea materialelor informative: postere, broșuri, albume, ghiduri, pliante de prezentare a USM.

IX. MANAGEMENT UNIVERSITAR

Managementul universitar are la bază autonomia universitară, care se manifestă în toate verigile academice prin descentralizarea activităților și responsabilităților și conține două componente: managementul academic și managementul administrativ. În context, promovarea noțiunii de Universitate Națională în Codul Învățământului ar fi o acțiune benefică pentru sistemul educațional al Republicii Moldova (lectura a doua).

Acțiuni concrete

1. Transparența actului de conducere și informarea corectă a comunității universitare în scopul asigurării creșterii eficienței procesului decizional.

2. Motivarea și stimularea personalului prin politici de salarizare diferențiată. Elaborarea unor politici financiare de încurajare și menținere a personalului tânăr.

3. Diversificarea surselor de finanțare. Efectuarea unui control financiar riguros și eficient prin implementarea unui sistem de audit intern.

4. Delimitarea, descentralizarea și debirocratizarea funcțiilor organelor de conducere universitară. Implementarea sistemului integrat de management.

5. Elaborarea Planului strategic universitar pentru anii 2009-2014 cu planuri operaționale pentru fiecare an, care va conține 6 programe de implementare.

6. Monitorizarea anuală a activității rectorului. Raportul anual al rectorului va fi însoțit de un raport al grupului de monitorizare în scopul identificării lacunelor, riscurilor, oportunităților și căilor de redresare a situațiilor pentru o evoluție corectă și echilibrată a Universității de Stat din Moldova.

Rectorul are funcție executivă și este delegat să execute, să promoveze și să valorifice orice decizie a Senatului universitar.

X. CULTURA ANTREPRENORIALĂ

Universitatea antreprenorială este o universitate în care personalul academic și cel administrativ formează o echipă unită al cărei scop este dezvoltarea instituției, asigurarea resurselor unei funcționări normale și calitative. Într-o universitate antreprenorială, cercetarea științifică este orientată în special spre caracterul aplicabil al rezultatelor cercetării și transferului tehnologic. Într-o universitate antreprenorială, pulsul cercetării de pe piața educației superioare este monitorizat continuu și conduce la modificarea planurilor de învățământ. Această sensibilitate poate conferi universității un caracter dinamic, plasând-o pe o poziție de vârf în preferințele potențialilor studenți, aceștia din urmă având competențe compatibile cu structura pieței muncii, aflată și ea într-o continuă mișcare. Această schimbare de percepție, de la tradițional la antreprenorial, se datorează în primul rând declinului finanțării publice a sistemului educațional. De aceea acțiunile antreprenoriale sunt menite pentru compensarea acestui declin financiar. Pentru a păși pe calea antreprenorială, universitatea trebuie să-și cultive o cultură antreprenorială, care să poarte amprente inovativității și transferului tehnologic, să creeze un mediu favorabil inițiativelor antreprenoriale. În acest context, universitatea trebuie să încurajeze întemeierea companiilor-satelit, a parcurilor tehnologice ca forme veritabile ale antreprenoriatului academic. Universitatea de Stat din Moldova, din punct de vedere antreprenorial, se află în stare embrionară, dar toate inițiativele antreprenoriale merită o atenție deosebită.

Acțiuni concrete

1. Crearea unui mediu favorabil inițiativelor antreprenoriale și încurajarea întemeierii companiilor-satelit, a centrelor tehnologice cu forme veritabile ale antreprenoriatului academic.

2. Fondarea Incubatorului de Afaceri, Academiei CISCO, Centrului „CEDACRI” (cu firma italiană), Centrului „Testing” (cu firma americană), Centrului de Expertiză, Centrului Psihologic.

3. Includerea în planul de activitate a Senatului universitar un punct cu tema „Cultura antreprenorială”, mai 2009.

Implementarea programului de activitate impune patru condiții de bază:

1. Aprobarea și coordonarea acțiunilor de implementare de către Senatul USM.

2. Elaborarea mecanismelor de monitorizare în scopul optimizării și asigurării transparenței cu maximă eficiență și responsabilitate.

3. Coordonarea strategiei de evoluție a USM la nivel guvernamental și AȘM.

4. Dorința și susținerea de către personalul didactic și studentesc.

Formula succesului USM

Cultura profesională, cultura învățării, cultura digitală, cultura antreprenorială, cultura organizațională trebuie să convergă spre o nouă cultură a calității totale în activitățile universitare.

Aflându-mă în funcția de rector interimar timp de un an, am luat cunoștință de multe lucruri și activități subtile pe care noi, senatorii, nu le-am sesizat, poate chiar din proprie indiferență. Aceasta îmi permite să declar următoarele:

- Să câștige acel care are interese universitare în scopul consolidării imaginii USM pe plan național și internațional.
- Să câștige acel pentru care responsabilitatea, corectitudinea, grija și respectul față de orice angajat sunt valori.
- Să câștige cei, repet frazele rostite în anul 2005, care doresc să devină stăpâni ai acestei instituții de învățământ ca apoi în fața copiilor, nepoților și generațiilor viitoare să poată declara cu demnitate: da, am contribuit esențial la evoluția și imaginea acestei familii mari cu numele Universitatea de Stat din Moldova.